

Jak założyć cmentarz?

Autor tekstu: **Paweł Borecki**

Zakładanie i prowadzenie cmentarzy wyznaniowych określa ustawa z 30 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (tekst jednolity: Dz. U. 1972 r., Nr 47, poz. 298, z późn. zm.). O założeniu lub rozszerzeniu cmentarza wyznaniowego decydują właściwe władze związku wyznaniowego. Może to nastąpić tylko na terenie przeznaczonym na ten cel w miejscowym (najczęściej gminnym) planie zagospodarowania przestrzennego, po uzyskaniu zgody właściwego inspektora sanitarnego. Jeżeli plan zagospodarowania przestrzennego nie uwzględnia cmentarza, to należy wystąpić w praktyce najczęściej do rady gminy (miasta) z wnioskiem o zmianę planu zagospodarowania przestrzennego i uwzględnienie tego rodzaju inwestycji. Zasady i tryb nabywania gruntów pod cmentarzem określa ustawa z 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. Nr 115, poz. 741). Utrzymanie cmentarza wyznaniowego i zarząd nim należy do właściwego związku wyznaniowego.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki Komunalnej z 25 sierpnia 1959 w sprawie określenia, jakie tereny pod względem sanitarnym są odpowiednie na cmentarze (Dz.U. Nr 52, poz. 315) teren pod cmentarzem powinien być zlokalizowany w sposób wykluczający możliwość wywierania szkodliwego wpływu cmentarza na otoczenie. W szczególności na cmentarzu należy przeznaczać tereny na krańcach miast, osiedli itp. skupisk ludzkich, na gruntach przeznaczonych pod zielen publiczną lub odpowiednich na jej urządzenie, w pobliżu miejscowej sieci komunikacyjnej.

Przed zatwierdzeniem lokalizacji cmentarza należy zbadać na obszarze projektowanym na jego założenie, w oparciu o plan sytuacyjny w skali 1:500: 1) grunty do głębokości pierwszego poziomu wody gruntowej, lecz nie płycej niż do 2,5 m. od powierzchni terenu, określając ich rodzaj, strukturę, zawilgocenie, zawartość węglanu wapnia oraz poziom kwasowości; wyniki badań powinny być omówione w opisie technicznym, 2) stosunki wodne obejmujące rozeznanie kierunków spływu wód powierzchniowych, a także głębokość i zmienność poziomu wód gruntowych oraz kierunki ich spadu. Na planie sytuacyjnym powinny być naniesione wszelkie zabudowania i studnie lub inne ujęcia wody na terenie przewidzianym na cmentarz i w odległości 150 m. od niego.

Cmentarz winien być oddalony co najmniej 150 m. od zabudowań mieszkalnych, zakładów produkujących artykuły żywności, zakładów żywienia zbiorowego bądź zakładów przechowujących artykuły żywności oraz od studzien, źródeł i strumieni służących do czerpania wody do picia i potrzeb gospodarczych.

Wyżej wymieniona odległość może być zmniejszona do 50 m. pod warunkiem, że teren w granicach od 50 do 150 m. odległości od cmentarza posiada sieć wodociągową i wszystkie budynki korzystające z wody są do tej sieci podłączone. Ujęcia wody o charakterze zbiorników wodnych, służących jako źródło zaopatrzenia sieci wodociągowej w wodę do picia i potrzeb gospodarczych, mogą być oddalone od granic cmentarza nie mniej niż 500 m.

Teren cmentarza powinien znajdować się w miarę możliwości na wzniesieniu i nie podlegać zalewom oraz posiadać ukształtowanie umożliwiające łatwy spływ wód deszczowych. Na terenie cmentarza zwierciadło wody gruntowej powinno znajdować się na głębokości nie wyżej niż 2,5 m. powyżej powierzchni terenu. Zwierciadło wody nie powinno być nachylone ku zabudowaniom lub ku zbiornikom albo innym ujęciom wody służącym za źródło zaopatrzenia w wodę do picia i potrzeb gospodarczych (sieć wodociągowa lub studnie). Grunt cmentarza powinien być możliwie przepuszczalny i nie zawierać węglanu wapnia. Miejsce cmentarza powinno być tak wybrane, aby najczęściej spotykane w tym miejscu wiatry wiały od terenów mieszkalnych w kierunku cmentarza.

Obszar potrzebny na założenie lub powiększenie cmentarza oblicza się, według rozporządzenia ministrów gospodarki terenowej i ochrony środowiska oraz zdrowia i opieki społecznej z 20 października 1972 r. w sprawie urządzania cmentarzy, prowadzenia ksiąg cmentarnych oraz chowaniu zmarłych (Dz.U. Nr 47, poz. 299 z późn. zm.), przez pomnożenie przeciętnej rocznej liczby zgonów w danej miejscowości przez 23 (wskaźnik wynikający z zakazu ponownego użycia grobu do chowania zwłok przed upływem 20 lat i przypuszczalnej liczby wypadków przedłużenia tego okresu czasu na dalsze okresy) oraz przez 4,5 m. kw. jako

powierzchnię jednego grobu. Otrzymany iloczyn wskazuje wielkość części przewidzianej bezpośrednio pod groby i jest powierzchnią grzebalną, która powinna stanowić 40 — 60% cmentarza. Dla miejscowości rozbudowujących się powyższych obliczeń dokonuje się uwzględniając odpowiednio przyszłą przypuszczalną liczbę zgonów wynikającą z perspektywicznego rozwoju miasta (gminy).

Przy obliczaniu powierzchni ogólnej cmentarza należy uwzględnić poza powierzchnią grzebalną również powierzchnię zieleni, dróg, placów oraz terenu potrzebnego na dom pogrzebowy i część gospodarczą cmentarza, a na większych cmentarzach również pod budynek administracyjno-mieszkalny.

Cmentarz należy utrzymywać jako teren zielony o założeniu parkowym. Zieleni na cmentarzu (drzewa, krzewy, trawniki i kwiaty) podlega ochronie przed zniszczeniem. Sadzenie lub wycinanie drzew na cmentarzach może nastąpić tylko w wypadkach uzasadnionych racjonalną gospodarką zadrzewieniem oraz zgodnie z planem zagospodarowania terenu cmentarza. Teren cmentarza powinien mieć ogrodzenie z trwałego materiału, a wysokość ogrodzenia nie powinna być niższa niż 1,5 m.

Dla każdego cmentarza należy sporządzić plan zagospodarowania terenu i z tym planem powinno być zgodne wykorzystanie cmentarza, wykorzystanie miejsc pod poszczególne rodzaje grobów oraz zadrzewienie. Taki plan zagospodarowania przestrzennego powinien zatem przewidywać pola grzebalne, prowadzące do nich drogi oraz zadrzewienie. Każde pole grzebalne powinno mieć odrębne oznaczenie, a w granicach pól grzebalnych powinny być ponumerowane groby. Plan zagospodarowania cmentarza podlega zatwierdzeniu przez organ państwowego nadzoru budowlanego.

UWAGA! W miejscowościach, w których nie ma cmentarzy komunalnych, zarząd cmentarza wyznaniowego ma obowiązek umożliwić pochowanie na tym cmentarzu, bez jakiegokolwiek dyskryminacji, osób zmarłych innego wyznania lub niewierzących. Nie może on odmówić pochówku zwłok osób, które posiadają nabyte prawo do pochówku na określonym miejscu tego cmentarza (a np. przed śmiercią zmieniły wyznanie). Prawo to służy także bliskim takim osobom, to jest, małżonkom, zstępnym (dzieciom, wnukom, prawnukom itd.), wstępnym (rodzicom, dziadkom, pradziadkom itd.), rodzeństwu oraz przysposobionym. Zwłoki osób wyżej wymienionych powinny być przez zarząd cmentarza traktowane na równi ze zwłokami osób należących do wyznania, do którego należy cmentarz, w szczególności pod względem wyznaczenia miejsca pochowania, właściwego ceremoniału pogrzebowego i wznoszenia stosownych nagrobków. Niedopuszczalne jest zatem, jeżeli nie istnieją przeszkody obiektywne — brak innych miejsc pochówku - wskazanie miejsca pochówku zwłok osoby nie należącej do danego wyznania pod płotem cmentarnym czy w pobliżu śmietnika. Zarząd cmentarza wyznaniowego ma obowiązek dopuszczenia do ceremonii religijnej lub świeckiej związanej z pogrzebem różnowiercy, powinien także zgodzić się na wystawienie nagrobka z symbolami wyznania do którego przynależał zmarły. Dotyczy to jednak tylko miejscowości, w których nie ma cmentarzy komunalnych.

Za naruszenie opisanych uprawnień (obowiązków) przewidzianych w ustawie o cmentarzach i chowaniu zmarłych przewiduje się karę aresztu lub grzywny. Orzekanie następuje w trybie przepisów o postępowaniu w sprawach o wykroczenia. Jeżeli natomiast ktoś złośliwie przeszkadza pogrzebowi, uroczystościom lub obrzędowi żałobnym, to zgodnie z art. 195 §2 kodeksu karnego z 1997 r. (Dz.U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.) podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Należy wszakże pamiętać, że duchowny określonego związku wyznaniowego (np. Kościoła Katolickiego) może, zgodnie z normami wewnętrznymi swej konfesji, odmówić wyznaniowego ceremoniału pogrzebowego. Ponadto zarząd cmentarza wyznaniowego może odmówić przyjęcia zwłok, jeżeli na cmentarzu brak jest miejsca na pochówek własnych wyznawców. Brak miejsc na pochówek stanowi przesłankę zamknięcia cmentarza. Na takim zamkniętym cmentarzu nie wolno chować zwłok w grobach zwykłych bez względu na wyznanie zmarłego. Jedynie przez 20 lat po zamknięciu nekropolii wolno jeszcze chować w grobach murowanych.

Zamknięcie cmentarza wyznaniowego następuje na podstawie decyzji właściwych władz związku wyznaniowego, po zasięgnięciu opinii właściwego inspektora sanitarnego. Teren cmentarny po zamknięciu cmentarza nie może być użyty na inny cel przed upływem 40 lat od ostatniego pochowania zwłok na tym cmentarzu. Po upływie tego terminu zarząd gminy (miasta na prawach powiatu) może wydać decyzję o użyciu terenu cmentarza na inny cel zgodny z planem zagospodarowania przestrzennego. Jeżeli jednak teren cmentarza stanowi lub

stanowił w przeszłości własność kościoła lub innego związku wyznaniowego to wydanie decyzji o użyciu cmentarza na inny cel wymaga zgody właściwej władzy tego kościoła (związku wyznaniowego). W praktyce wymóg ten dotyczy przede wszystkim cmentarzy żydowskich. W przypadkach uzasadnionych ważnymi względami publicznymi zarząd gminy może wystąpić do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji o zwolnienie z obowiązku uzyskania tego rodzaju zgody. Decyzję o wykorzystaniu terenu cmentarnego, będącego uprzednio cmentarzem wyznaniowym, na inny cel wydaje się po zasięgnięciu opinii właściwej władzy danego kościoła lub związku wyznaniowego, co do sposobu oznaczenia i upamiętnienia terenu pocmentarnego. Użycie terenu pocmentarnego na inny cel jest dopuszczalne pod warunkiem zachowania pamiątek posiadających wartość historyczną, archeologiczną lub artystyczną. Tego rodzaju pamiątki mogą być przeniesione w odpowiednie miejsce za zezwoleniem wojewódzkiego konserwatora zabytków. Natomiast jeżeli cmentarz lub jego część są wpisane do rejestru zabytków, to aby użyć teren na inny cel należy uzyskać zgodę Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Paweł Borecki

Doktor, asystent w Katedrze Prawa Wyznaniowego Uniwersytetu Warszawskiego. Specjalność naukowa: prawo wyznaniowe. Autor artykułów i książek z zakresu prawa wyznaniowego.

[Pokaż inne teksty autora](#)

(Publikacja: 04-02-2004)

[Oryginał..](http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,3245) (<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,3245>)

Contents Copyright © 2000-2008 by Mariusz Agnosiewicz
Programming Copyright © 2001-2008 Michał Przech

Autorem tej witryny jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.
Właścicielem witryny są Mariusz Agnosiewicz oraz Autor.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tej witryny i jakiegokolwiek ich części.

Wszystkie strony tego serwisu, wliczając w to strukturę podkatalogów, skrypty JavaScript oraz inne programy komputerowe, zostały wytworzone i są administrowane przez Autora. Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do okresowych modyfikacji zawartości tej witryny oraz opisu niniejszych Praw Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz nie odwiedzać tej witryny i nie korzystać z jej zasobów.

Informacje zawarte na tej witrynie przeznaczone są do użytku prywatnego osób odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów serwisu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej,
Racjonalista.pl

Strona 3 z 4

w jakiej występuje na witrynie. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki zawiera.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych serwisu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do redakcja@racjonalista.pl